

A. KEIMENO: Γεώργιος Βιζυηνός, Το αμάρτημα της μητρός μου (απόσπασμα)

Ἔτσι ἦρθαμε στό σπίτι. Ἐγώ ἐφάσκιωσα¹ κ' ἐβύζαξα τό παιδί, κ' ἐκεῖνος ἔστρωσε. Ὁ Χρηστάκης ἐκοιμᾶτο μαζί μέ τήν Βενετιά, πού τήν ἀφήκα νά τόν φυλάγη. Σέ λίγο ἐπλαγιάσαμε καί μεῖς. Ἐκεῖ, μέσα στόν ὕπνο μου, μ' ἐφάνηκε πώς ἔκλαψε τό παιδί. Τό καϋμένο!, εἶπα, δέν ἔφαγε σήμερα χορταστικά. Καί ἀκούμβησα στήν κούνια του νά τό βυζιάξω. Μά ἤμουν πολύ κουρασμένη καί δέν μποροῦσα νά κρατηθῶ. Τό ἔβγαλα λοιπόν, καί τό ἔβαλα κοντά μου, μέσ' τό στρῶμα, καί τοῦ ἔδωσα τή ρόγα στό στόμα του. Ἐκεῖ μέ ξαναπῆρεν ὁ ὕπνος. Δέν ἤξεύρω πόσην ὥρα ἤθελεν ὡς τό πουρνό.² Μά σάν ἐννοιωσα νά χαράζη — ἄς τό βάλω, εἶπα, τό παιδί στόν τόπο του.

Μά κεῖ πού πῆγα νά τό σηκώσω, τί νά διῶ! Τό παιδί δέν ἐσάλευε!

Ἐξύπνησα τόν πατέρα σου· τό ξεφασκιώσαμε, τό ζεστάναμε, τοῦ ἐτρίψαμε τό μυτοῦδί του, τίποτε! — Ἦταν ἀπεθαμένο!

— Τό πλάκωσες, γυναῖκα, τό παιδί μου! — εἶπεν ὁ πατέρας σου, καί τόν ἐπῆραν τά δάκρυα. Τότε ἄρχισα ἐγώ νά κλαίγω στά δυνατά καί νά ξεφωνίζω. Μά ὁ πατέρας σου ἔβαλε τό χέρι του στό στόμα μου καί — Σοῦς! μέ εἶπε. Τί φωνάζεις ἔτσι, βρέ βῶδι; — Αὐτό μέ τό εἶπε. Θεός σχωρέσ' τονε. Τρία χρόνια εἶχαμε πανδρευμένοι, κακό λόγο δέν μέ εἶπε. Κ' ἐκείνη τή στιγμή μέ τό εἶπε. — Ἦ; Τί φωνάζεις ἔτσι; Θέλεις νά ξεσηκώσης τή γειτονιά, νά πῆ ὁ κόσμος πώς ἐμέθυσες κ' ἐπλάκωσες τό παιδί σου;

Καί εἶχε δίκη, πού ν' ἀγιάσουν τά χῶματα πού κοιτάται! Γιατί, ἄν τό μάθαιναν ὁ κόσμος, ἔπρεπε νά σχίσω τή γῆ νά ἔμβω μέσα ἀπό τό κακό μου.

Ἀλλά, τί τά θέλεις! Ἡ ἀμαρτία εἶναι ἀμαρτία. Σάν τό ἐθάψαμε τό παιδί, κ' ἐγυρίσαμεν ἀπό τήν ἐκκλησία, τότε ἄρχισε τό θρῆνος τό μεγάλο. Τότε πιά δέν ἔκλαιγα κρυφά. — Εἶσαι νέα, καί θά κάμης κι ἄλλα, μ' ἔλεγαν. Ὡς τόσον ὁ καιρός περνοῦσε, καί ὁ Θεός δέν μᾶς ἔδιδε τίποτε. Νά! ἔλεγα μέσα μου. Ὁ Θεός μέ τιμωρεῖ, γιατί δέν ἐστάθηκα ἄξια νά προφυλάξω τό παιδί πού μ' ἔδωκε! Καί ἐντρεπόμενα τόν κόσμο, καί ἐφοβούμην τόν πατέρα σου. Γιατί κ' ἐκεῖνος ὅλο

τόν πρώτο χρόνο ἔκαμνε τάχα τόν ἀλύπητο καί μ' ἐπαρηγοροῦσε, γιά νά μέ δώση θάρρος. Ὑστερα ὁμως ἄρχισε νά γίνεται σιγανός καί συλλογισμένος.

Τρία χρόνια ἐπέρασαν, χωρίς νά φάγω ψωμί νά πάγη στήν καρδιά μου. Στά τρία χρόνια κ' ὕστερα γεννήθηκες ἐσύ. — Ἦταν οἱ πολλαίς οἱ χάραις πού ἐπῆγα.

Σάν ἐγεννήθηκες ἐσύ ἐκατάκατсен ἡ καρδιά μου, μά δέν ἡμέρευε. Ὁ πατέρας σου σέ ἤθελε κορίτσι. Καί μίαν ἡμέρα μέ τό εἶπε.

— Κι αὐτό καλῶς μᾶς ὄρισε, Δεσποινιώ, μά γώ τό ἤθελα κορίτσι.

Ὅταν ἐπῆγεν ἡ γιαγιά σου στόν Ἁγιοντάφο, ἔστειλα δώδεκα πουκάμισα καί τρία Κωνσταντινάτα,³ γιά νά μέ βγάλῃ ἕνα σχωροχάρτι. Καί, διές ἐσύ! Ἴσα ἴσα ἐκεῖνο τό μῆνα, πού ἐγύρισεν ἡ γιαγιά σου ἀπό τή Γερουσαλή⁴ μέ τό σχωροχάρτι, ἐκεῖνο τό μῆνα ἐκακοψυχοῦσα τήν Ἄννιό.

Κάθε λίγο καί λιγάκι ἐφώναζα τή μανίτσα. — Ἔλα δά, κυρά, νά διοῦμε· κορίτσι εἶναι; — Ναί, θυγατέρα, ἔλεγεν ἡ μαμή. Κορίτσι. Δέ βλέπεις; Δέ σέ χωροῦν τά ροῦχά σου! — Καί νά πιά χαρά ἐγώ, σάν τό ἄκουγα!

Σάν ἐγεννήθηκε τό παιδί καί βγῆκεν ἀληθινά κορίτσι, τότε πιά ἦρθεν ἡ καρδιά στόν τόπο της. Τό ὄνομάσαμεν Ἄννιό, τό ἴδιο τό ὄνομα πού εἶχε τό σχωρεμένο, γιά νά μήν ποφαίνεται⁵ πώς μᾶς λείπει κανεῖς ἀπό τό σπίτι. — Ευχαριστῶ σε, Θεέ μου! ἔλεγα νύχτα καί μέρα. Εὐχαριστῶ σε ἡ ἀμαρτωλή, πού ἐσήκωσες τήν ἐντροπή καί ἐξάλειψες τήν ἀμαρτία μου!

Καί εἶχαμε πιά τήν Ἄννιό σάν τά μάτια μας. Καί ἐζούλευες ἐσύ, καί ἔγινες τοῦ θανατᾶ ἀπό τή ζούλια σου.

Ὁ πατέρας σου σέ ἔλεγε «τό ἀδικημένο του», γιατί σ' ἀπόκοψα⁶ πολύ νωρίς, καί μ' ἐμάλωνε καμμιά φορά, γιατί σέ παραμελοῦσα. Κ' ἐμένα ἡ καρδιά μου ἐρράγιζε, σάν σ' ἔβλεπα νά χαλνᾶς. Μά, ἔλα πού δέν ἐμποροῦσα ν' ἀφήσω τήν Ἄννιό ἀπό τά χέρια μου! Ἐφοβούμην πώς κάθε στιγμή μπορεῖ νά τῆς συμβῆ τίποτε. Καί ὁ πατέρας σου ὁ μακαρίτης, ὅσο καί αἶ μάλωνε κ' ἐκεῖνος, τήν ἤθελε πιά νά μή στάξῃ καί τήν βρέξῃ!

Μά ἐκεῖνο τό εὐλογημένο, ὅσο περισσότερα χάδια, τόσο ὀλιγώτερην ὑγεία.

Ἔλεγες πώς ἐμετάνιωσεν ὁ Θεός γιατί μᾶς τό ἔδωκε. Ἔσεῖς ἦσασθε κόκκινα

κόκκινα, καί ζωηρά καί σερπετά.⁷ Ἐκεῖνο, ἥσυχο καί σιγανό καί ἀρωστιάτικο! Ὅταν τό ἔβλεπα ἔτσι γλωμό γλωμό, μοῦ ἤρχετο εἰς τόν νοῦ μου τό πεθαμένο, καί ἡ ἰδέα πώς ἐγώ τό ἐθανάτωσα ἄρχισε νά ξανακυριεύη μέσα μου. Ὡς πού μιάν ἡμέρα ἀπέθανε καί τό δεύτερο!

Ὅποιος δέν τό ἐδοκίμασε μοναχός του, παιδί μου, δέν ξεύρει τί πικρό ποτήρι ἦταν ἐκεῖνο. Ἐλπίδα νά κάνω ἄλλο κορίτσι δέν ἦταν πλέον. Ὁ πατέρας σου εἶχ' ἀποθάνει. Ἄν δέν εὐρίσκετο ἕνας γονιός νά μέ χαρίση τό κορίτσι του, ἤθελα πάρω τά βουνά νά φύγω.

Ἀλήθεια πού δέν ἐβγήκε καλόγνωμο. Μά ὅσο τό εἶχα καί τό κήδευα⁸ καί τό κανάκευα, θαρροῦσα πώς τό εἶχα δικό μου, καί ξεχνοῦσα κεῖνο πῶχασα, κ' ἡμέρωνα τή συνείδησί μου.

Καθώς τό λέγ' ὁ λόγος, ξένο παιδί 'ναι παίδεψι. Μά γιά μένα ἡ παίδεψι αὐτή εἶναι παρηγοριά κ' ἐλαφροσύνη. Γιατί ὅσο περισσότερο τυραννηθῶ καί χολοσκάσω, τόσο λιγώτερο θά μέ παιδέψη ὁ Θεός γιά τό παιδί πού πλάκωσα.

Γι' αὐτό — νᾶχης τήν εὐχή μου — μή μέ γυρεύεις νά διώξω τώρα τήν Κατερινιώ γιά νά πάρω ἕνα παιδί καλόγνωμο καί προκομμένο.

— Ὅχι, ὄχι, μητέρα! ἀνέκραξα διακόψας αὐτήν ἀκρατήτως. Δέν γυρεύω τίποτε. Ὑστερα ἀπ' ὅσα μ' ἀφηγήθης, σέ ζητῶ συγχώρησι διά τήν ἀσπλαγχνίαν μου. Σέ ὑπόσχομαι ν' ἀγαπῶ τό Κατερινιώ σάν τήν ἀδελφή μου, καί νά μή τῆς εἶπω τίποτε πλέον, τίποτε δυσάρεστο.

— Ἔτσι νᾶχης τήν εὐχή τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας! εἶπεν ἡ μήτηρ μου ἀναπνεύσασα. Γιατί, βλέπεις, τό πόνεσε ἡ καρδιά μου τό πολλακαμμένο, καί δέν θέλω νά τό κακολογοῦνε. Ξέρω κ' ἐγώ, μαθές; Τῆς Τύχης ἦτανε; τοῦ Θεοῦ ἦτανε; Τόσο κακή καί ἀνεπιδέξια πού εἶναι — τήν πῆρα στό λαιμό μου, ἐτελείωσε.

Ἡ ἐκμυστήρευσις αὕτη ἔκαμε βαθυτάτην ἐπ' ἐμοῦ ἐντύπωσιν. Τώρα μοῦ ἠνοιγήσαν οἱ ὀφθαλμοί, καί ἐκατάλαβα πολλάς πράξεις τῆς μητρός μου, αἱ ὁποῖαι πότε μέν ἐφαίνοντο ὡς δεισιδαιμονία, πότε δέ ὡς αὐτόχρημα⁹ μονομανίας ἀποτελέσματα. Τό φοβερόν ἐκεῖνο δυστύχημα ἐπηρέασε τόσον

πολύ τόν βίον της ὄλον, ὅσω μᾶλλον ἀπλῆ καί ἐνάρετος καί θεοφοβουμένη ἦτον ἡ μήτηρ μου. Ἡ συναίσθησις τοῦ ἀμαρτήματος, ἡ ἠθική ἀνάγκη τῆς ἐξαγνίσεως καί τό ἀδύνατον τῆς ἐξαγνίσεως αὐτοῦ — τί φρικτή καί ἀμείλικτος Κόλασις! Ἐπί εἰκοσιοκτώ τώρα ἔτη βασανίζεται ἡ τάλαινα γυνή χωρίς νά δυνηθῆ νά κοιμήσῃ τόν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς της, οὔτε ἐν ταῖς δυστυχίαις οὔτε ἐν ταῖς εὐτυχίαις της!

1. φασκίωνω: τυλίγω το βρέφος με πλατιά ταινία υφάσματος (φασκιά).
2. πουρνό: το πρωί.
3. Κωνστανινάτο: παλαιό χρυσό νόμισμα.
4. Γερουσαλή: η Ιερουσαλήμ.
5. ποφαίνομαι – αποφαίνομαι: γίνομαι αισθητός.
6. αποκόβω: απογαλακτίζω βρέφος, παύω να τρέφω βρέφος με το μητρικό γάλα.
7. σερπετός: κινητικός, ζωηρός.
8. κήδομαι: φροντίζω.
9. αυτόχρημα: πράγματι.

B. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Πολλοί μελετητές υπογράμμισαν το δραματικό στοιχείο στο έργο του Βιζυηνού. Ποια σημεία του αποσπάσματος συνηγορούν σε αυτή την άποψη;

Μονάδες 15

2. Ποια αφηγηματική τεχνική χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στο απόσπασμα αυτό και τι πετυχαίνει με αυτήν;

Μονάδες 20

3. Με ποια εκφραστικά μέσα παρουσιάζεται η σκηνή κατά την οποία συνειδητοποιείται ο θάνατος του βρέφους και ποια είναι η λειτουργία της;

Μονάδες 20

4. «Η αμαρτία είναι αμαρτία». Πώς ερμηνεύετε τη φράση αυτή της μητέρας;

Μονάδες 25

5. Να γίνει συγκριτικός σχολιασμός της μητέρας του αποσπάσματος από «Το αμάρτημα της μητρός μου» του Γ. Βιζυηνού με τη Μαργαρίτα από το παρακάτω απόσπασμα του «Φάουστ» του Γκαίτε ως προς την πράξη τους και το αίσθημα της ενοχής που απορρέει από αυτήν.

Μονάδες 20

Β. Ι. Γκαίτε, Φάουστ

Η Μαργαρίτα βρίσκεται στη φυλακή και την επόμενη ημέρα θα εκτελεστεί. Μέσα στη σύγχυσή της έπνιξε το παιδί που γέννησε με τον Φάουστ. Γι' αυτό και θα εκτελεστεί. Στο απόσπασμα ο Φάουστ βρίσκεται έξω από τη φυλακή και την ακούει να θρηνεί για τη μοίρα της.

Φάουστ:

(Κρατώντας στο ένα χέρι μια αρμαθιά κλειδιά και στο άλλο μια λάμπα, μπροστά στη σιδερένια πόρτα)

Παγώνω και ριγώ από σπαραγμό, όλης
της ανθρωπότητας σηκώνω εγώ τον
πόνο. Εκείνη ζει πίσω απ' τον τοίχο
τον υγρό, το έγκλημά της: μια αθώα
τρέλα μόνο. Κοντά της πάλι να βρεθείς
δειλιάζεις. Να την ξαναδείς, τόσο τρομάζεις!
Εμπρός, γιατί τα βήματά σου
είν' αργά;
Ο χάρος φτάνει πιο γοργά!

(Παίρνει στο χέρι το κλειδί για ν' ανοίξει. Από μέσα ακούγεται το τραγούδι).

Η σκύλα η μάνα μου μ' έφαξε,
ο κατεργάρης ο πατέρας μ' έφαγε.
Κι η αδελφή μου η μικρή
τα κόκκαλά μου
τάθαψε στη γη,

σε μια μεριά πιο δροσερή.
Του λόγου γίνηκα πουλάκι διαλεχτό.
Μακριά πετώ! Μακριά πετώ!

Φάουστ

(Ανοίγοντας την πόρτα)

Τον πόνο το φριχτό μου, αχ, πώς να
τον νικήσω;

Μαργαρίτα

(Γονατίζει)

Στη θέλησή σου παραδίνομαι, σ' ακολουθώ,
μ' άσε με πρώτα να βυζιάξω το μωρό.
Όλη τη νύχτα τόχα μες την αγκαλιά,
μου τ' άρπαξε του κόσμου η απονιά!
Λένε πως εγώ τόχω σκοτώσει,
κάθε χαρά μου έχει θανατώσει!
Ποτέ δε θα γλυκογελάσω πια.
Ως και τραγούδια μούβγαλαν πικρά!
Κακός ο κόσμος είναι κι έχει σκληρή καρδιά.
Κάποιο παλιό παραμυθάκι έτσι τελειώνει,
το λένε και για με και με πληγώνει.

Φάουστ

(Πέφτει στα πόδια της)

Έχει ο καλός σου εδώ στα πόδια τα δικά σου
γονατίσει,
απ' τα δεσμά της συμφοράς σου να σε λύσει.

Μαργαρίτα

(Πέφτει κοντά του)

Ω, έλα εδώ, γονατιστοί, ας προσπέσουμε,
έλα τους αγίους να ικετέψουμε!
κοίτα στο σκαλοπάτι εκεί,

Ανοίγει η κόλαση φρικτή!
κοίτα η Κόλαση πώς βράζει!
Ο σατανάς βογγά κι αγριοκοιτάζει.

Κούζας Ιωάννης